

Telefon štev. 3040.

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE SHS

List izhaja 1. in 15. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 2 Din. Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejmejo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani. — Št. Peterska vojašnica. Telefon štev. 3040.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

Krepimo organizacijo!

V celi Sloveniji je vojnih invalidov in vojnih vdov lepo število, mnogo in mnogo tisoč.

Ali eno je med temi tisoči, in to je, da še mnogi in mnogi nikakor ne morejo razumeti, kako zelo je potrebno biti organiziran. Kaj bi mi bili, če bi bili vsi, kar nas je, organizirani? Mogoča sila in ako bi se oglasili, bi nas poslušalo vse in bi gledalo, da bi naše želje izpolnili.

Ne govorimo in pišemo to tako v en dan, da sploh kaj napišemo. Kruta resnica je to in zapisati bi si jo moral vsak in vsak bi si moral dejansko predstaviti, da če bi bili vsi organizirani v našem »Udruženju«, da bi to bila velika sila. Le pogledimo. Eden človek sam ne pomeni nič in se zanj nikdo ne zmeni. Če pa se zberejo trije ali več, pa že vzbujajo pozornost, že se drugi, ki to vidijo, sprašujejo, kaj pa je to, kaj pomeni to, kaj hočejo ti. Vidite, če se pojavi samo eden človek, to ne vzbuja pozornosti, a če se jih pojavi hkrati več, že vzbujajo pozornost. Moč posameznika, ki je neznamna, nevidna, se združena v več osebah skupno, pojavi kot nekaj pozor vzbujajočega. Kaj pa, če se nas pojavi tisoče in še tisoče in desetisoče? Če mi vsi, združeni v »Udruženju«, organizirani, svoje neznamne, nevidne moči posameznika strnemo, potem ne bo samo nastajalo vprašanje, kdo so to, kaj so to, kaj bi radi, nego bodo samo čakali, da spregovorimo in zahtevamo.

Udruženje, to je ime teh združenih posameznih sil v eno organizacijo, bi invalidsko vprašanje rešilo tako, kakor je treba, da se reši in mi vsi, kar nas je vojnih žrtev, bi ne živitarili, trpeli, stradali, nego mi bi bili ugledni poslovod in naše življenske potrebe bi nam bile ugodne.

Ker pa tega danes ni, ker smo po večini tako malomarni radi svojega lastnega stanja in nam ni mnogo do tega, da si ga zboljšamo, povdarjamo: da si ga zboljšamo, je tako slabo. Mi samo čakamo, da nam ga drugi zboljšajo, to tudi še morda zahtevamo, a sami da ga zboljšamo, niti nočemo slišati. In zopet povdarjamo: Mi sami ga zboljšamo le, če bomo vsi organizirani, če bomo organizacijo, naše Udruženje tako oživeli, da bo čutil vsak, ki ima kaj odločevati v invalidskem vprašanju. Ko bo naše Udruženje pokazalo svojo živo silo, tedaj bodo poslanci v parlamentu upoštevali naše zahteve, in zakon se bo sprejel in uzakonil tak, kakršne-

ga bomo mi, združena sila, »Udruženje« predlagali.

Treba pa je, da se ustvari tako »Udruženje«, da mi vsi delamo to, kar moremo in kar moramo. Prvo je, pokazati res, da nas je volja, da tako nastane. In to pokažemo, če točno in redno plačamo vsak mesec (ali pa tudi naprej za več mesecev) članarino. To je tako malenkostna žrtev, ta en dinar članarine tako nizka, da jo lahko, ali vsaj z ne preveč težko voljo, zmore in plača vsak. S tem, da redno in točno plačuje članarino, dokazuje, da je v njem tista moč, ki jo hoče pokazati združeno, katero hoče uveljaviti kot organiziran vojni invalid, organizirana vojna vdova.

Druga volja, ki se mora pojaviti je, da je vsak naročnik »Vojnega Invalida«. To stane sicer že dva dinarja mesečno, ali tu že prejema list. Tu že dobiva vsa poročila, nasvete, vidi borbo in zahteve, katere »Udruženje« stavi in v njem se vzbujajo navdušenje, odločnost, solidarnost in volja, da mora biti tako in da se mora izvršiti tako. Za samo dva dinarja mesečno mu »Vojni Invalid« nudi vse to, in če se točno pomisli, je to zelo poceni. Saj če hoče kdo cigareto, treba tudi denar, pol dinarja, dinar... Intakodalje.

Že večkrat smo to povedali, že večkrat smo dokazovali, da bi to bil potem velik časopis, ki bi javnosti z mogočno besedo razglašal, kaj smo mi in kaj zahtevamo.

So krajevni okoliši, kjer ima ta poziv lep uspeh. So pa tudi krajevni okoliši, kjer se malo zmenijo za naše pozive. In to nam daje misliti. Res je, da so različni ljudje v množici ljudi in da so tudi v množici invalidov in vdov razna mnenja in razna stremjenja. Ali samo gledati in čakati, kaj mu bo dala organizacija, »Udruženje«, in ničesar žrtvovati, niti enega dinarja, to pa spada že med značaje, ki iščejo samo molzne krave — oprostite, da se tako izrazimo — pa magari še tako suhe, samo da se da izvleči vsaj deset para — zastoj.

Zato treba vse to ozdraviti. Treba podvihati rokave, krajevni odbori naj pokažejo svoje umevanje in agilnost in mi bomo močni in naš položaj se bo izboljšaval.

Vsak invalid, vsaka vojna vdova, morata biti člana »Udruženja« in biti naročena na list »Vojni Invalid«.

Delo za spremembo davčnega cenzusa.

Sedanji davčni cenzus, ki ga je letos člen 305 finančnega zakona spremenil, zopet ne rodi zadovoljnosti med invalidskimi vrstami.

Naš Središnji odbor je ponovno interveniral in dal inicijativo, da se je sestavila posebna komisija, ki deluje na popravilu.

Kakor se poroča, je pripravila dotična komisija, v kateri je tudi zastopnik našega udruženja nov načrt za redakcijo spremembe člena 305 finančnega zakona.

Sestavili so ga pa le uradni predstavniki, ne meneč se za zahteve invalidskega zastopstva.

Bistvo spremembe bi bilo sledeče: Po invalidskem zakonu se smatrajo za siromašne oni, ki ne plačujejo nad 20 Din neposrednega davka na sledeče predmete: zemljišče brez desetinskega pavšala, zgradbe, delavnice, poklice in kapital. Dohodnina se vpoštevata le tedaj, ako se cenzus ne nanaša na nobenega prednavedenih davkov.

Osebe, ki bodo imele pravico po tej odredbi na pripadke do 31. decembra 1928, jih obdrže tudi za naprej ne glede na razdelbo davkov in razdelbo po zakonu o neposrednih davkih od 8. febr. 1928, dokler se ne ugotovi z novim zakonom cenzus.

Oni, ki žive od nesamostojnega dela in prejema plačo dnevno, tedensko ali 14 dnevno, prejema celotno invalidnino in dodatke kot siromašni.

Dotični, ki dobivajo mesečne plače in ki so samci, ako jim plača ne presega 1800 Din, oženjenim pa 2200 Din, dobivajo celotno invalidnino in dodatke. Kakor vidimo, je do tu vse kakor do sedaj.

Nadalje pa načrt špecificira slučaje takole: Prednavedene odredbe veljajo tudi za delavce, dnevničarje in slične uslužbence v državni in samoupravni službi.

Odredba glede plač pa ne velja za civilne in vojaške invalide ter občinske in samoupravne uslužbence. Tudi ne velja za one siromašne častnike, ki prejema radi siromašnosti dnevne špecijske dodatke (20 ali 30 Din) ter za one oficirje, omenjene v 2. odstavku člena 109 inv. zakona in seveda tudi ne aktivne državne uslužbence.

Izveti pri aktivnih drž. uslužbencih so le oficirji invalidi in dobrovoljci srbske in črnogorske vojske, ki prejema vseeno invalidnino. Njim se ne uračunavajo dohodki pokojnin v dohodke od nesamostojnega dela (torej v bazo 1800 Din ali 2200 Din).

Pokojninski dohodki se ne vračunavajo v dohodke od nesamostojnega dela aktivnim, rezervnim oficirjem, njih družinam, ostalim invalidom ali tudi ne njihovim družinam.

Davki na prejemke se sploh nobenemu ne štejejo v cenzus.

Vse to bo veljalo nazaj od 1. aprila 1928.

Po tem načrtu ni nič zboljšane pač pa še toliko poslabšano, da sedaj nimamo v cenzusu 20 Din davka na poklice, po tem novem načrtu pa bo.

Vidi se tudi, da je v načrtu zopet pogoj, da se bo cenzus po 31. marcu 1929 zopet spremenil, torej smo vedno v rokah finančnega ministra.

Mi smo mnenja, da bi se morali invalidski prejemki urediti edino pravično brez vsakih pogojev in davčnih podlag, temveč dati vsakemu svojo invalidnino po procentih nesposobnosti. Le dodatki se lahko regulirajo. Onim, ki imajo službe, bi lahko odpadli, onim, ki so reveži, delanezmožni in brezposelni, naj bi se dali pa večji tako, da bi lažje živeli. Vse to bi moralo biti pa stalno, ker bodo tudi invalidi stalni, dokler bodo vojske.

Kaj je s podporami?

Vsem Krajevnim odborom in posameznim članom hočemo s tem pojasniti, kako je z vprašanjem delitve podpor?

Oblastni odbor zbere vsako leto gotov sklad, da pomaga svojim bednim članom v najnujnejših potrebah.

Člen 305 finančnega zakona za 1928/29.

Po čl. 101 Invalidskega zakona odreja vsakoletni finančni zakon cenzus. In če bi se ta cenzus odredil po višini neposrednega davka, bi se ta praksa dala še razumeti. Ali kakor preteklega, tako je tudi letošnje leto finančni zakon označil posamezne skupine, s katerimi se jemljejo z zakonom zagaranirane invalidske pravice. Tako stališče od strani finančnega ministristva vzbujajo odpor pri invalidih in rodbinah padlih ter povzroča med uradniki in invalidi v finančnih opravah, ki izplačujejo invalidske podpore, neprijetne prizore. Vsako leto se ta člen finančnega zakona menja, kakor je sedaj slučaj s členom 305. Vsled tega finančne uprave ustavljajo izplačevanje invalidskih podpor. In vsled tega trpijo invalidi in rodbine padlih, državo se pa spravlja v neprijeten položaj, da mora izplačevati neredno izplačevano in zaostalo invalidnino poleg redne invalidnine.

Vsaka sprememba cenzusa za pravico do invalidnine, ima posledice spremembo invalidskih rešitev, ter se s tem ustvarja sodiščem ogromen administrativni posel. Vsled tega se ustvarja tudi več oddelkov višjih invalidskih sodišč, za kar se zopet izdaja brezkoristno in nesmiselno silen državni denar. Opozorjamo pristojne oblasti, da je za komisije za pregled invalidov, za invalidska sodišča, za specijalna sodišča, za vrhovno invalidsko sodišče in za višja invalidska sodišča, kakor za uradnike, ki so na sodiščih delali z invalidskimi predmeti, izdano več državnega denarja, nego ga država dolguje invalidom in kateri iznaša okrog 200 milijonov.

Ako se bo tudi sedaj v bodoče z odredbo cenzusa povzročala nepotrebna administracija na sodiščih, pri zdravniških komisijah, bodo invalidi prišli do prepričanja, da njihove sodne rešitve ne pomenijo nič in da so njihove pravice, zagaranirane z invalidskim zakonom, odvisne le od uradnika, ki stilizira člene finančnega zakona za določanje cenzusa za invalidnino.

V letošnjem finančnem zakonu v členu 305 je naznačen dohodek od nesamostojnega dela in s tem je ustvarjen poleg cenzusa od 20 Din, novi cenzus, s katerim se uničujejo invalidske pravice. In če se bo tako nadaljevalo še leto ali dve, ne bo nikdo od invalidov imel pravico na invalidsko podporo in na ostale benefije, ki jih predvideva invalidski zakon.

Iz objektov za neposredni davek se mora črtati zanimanje, kakor tudi vsaki dohodek od nesamostojnega dela, ker se to ne vjema niti z javno moralo niti s humanostjo civiliziranega človeka, a še manje z ugledom države, ki je ustvarjena iz žrtev evropske vojne. Niti najnekulturniji narodi bi zbog dohodkov od nesamostojnega dela, ki jih zaslužijo z izčrpanimi rokami invalidi, ne odvzemali invalidsko podporo, ker tudi oni vedo, da je to maroderstvo.

To pojasnjujemo gospodu finančnemu ministru, da postopi po pravic in to odpravi. Invalidi pa bodo tudi našli pota in načine, da bodo prišli do svojih pravic, vsaj v toliki meri, kakor jih imajo tovariši francoski invalidi s Solunskega fronta. (Ratni invalid.)

Letošnji sklad, ki je bil v ta namen na oblastnem občnem zboru določen, še ni razdeljen. Pripomniti je treba, da je dotična vsota letos precej manjša, ker organizacijska sredstva drugače ne dopuščajo.

Že dve leti je običaj, da je Oblastni odbor po sklepu delegatov razdelil dotično celokupno vsoto po proporcu članstva med Krajevne odbore, ki so sami razdeljevali podpore.

Krajevni odbori povprašujejo, kdaj bodo dobili pripadajoče jim vsote?

To vprašanje pa izgleda za delilca zelo nepovoljno.

Razumljivo je, da pripada eventualna pomoč organizacije le članom. Kdor ni član, ne more reflektirati, da ga bo organizacija podpirala. Član je le tisti, ki plača redno članarino ali vsaj da ni nad 6 mesecev na njenem zaostanku.

Imamo nad 10.000 izdanih članskih knjižic, vendar pa ne moremo danes smatrati vseh dotičnih za člane, ker nimajo poravnane članarine.

Kako izgleda vplačana članarina po posameznih krajevnih organizacijah, lahko primerjamo po izdanih članskih markicah. Po pravih dajejo Krajevne organizacije 20 odstotkov od članarine, Oblastnemu odboru, kateremu ostane 10 odstotkov, drugih 10 odstotkov pa odvede Središnjemu odboru.

V knjižbe izdanih markic beležijo pri Oblastnem odboru zelo nepovoljne rezultate.

Le nekatere organizacije so povprečno zadostile naročilu markic, velika večina pa izdala leka ne.

Tako smo primerjali, da moremo po markicah smatrati v nekaterih organizacijah po 10 do 15 članov. Vsi drugi, ki jih imajo vpisane in posedujejo nove članske knjižice, nimajo poravnane članarine, ali pa nimajo pravilno potrjene. Zapazili smo že večkrat, da krajevni odborniki v mnogih slučajih ne lepijo markic v knjižice, ampak samo pismeno potrjujejo. Na ta način mogoče namenoma oškodujejo Oblastni in Središnji odbor. Pripetilo se je tudi, da je funkcionar lepil po eno markico za celo leto namesto za vsak mesec eno.

Bilance izkazujejo več pobrane članarine, zato je treba smatrati, da krajevni funkcionarji pobiranja ne vrše po predpisih.

Kako naj torej Oblastni odbor razdeli podporni sklad po proporcu članstva, kakor je bilo svojčas sklenjeno?

Če primerja prave člane po porabljenih markicah, pride na nekatere organizacije komaj po par kovačev, pri eni pa celo niti eden ne.

Oblastni odbor je moral z ozirom na tako stanje storiti gotov sklep. Ker pa so pismene okrožnice pri nekaterih organizacijah glas v nebo vpijočega v puščavi, hoče Oblastni odbor, da na ta način javno pozove direktno članstvo.

Člani in članice naj sami uredijo, da bodo zadostili plačanju članarine in naj oni zbudijo Krajevne odbore, ako se isti sami ne?

Vsak mora imeti v knjižici prilepljenih za celo leto 12 članskih markic, ako je pa že poravnal članarino in jih nima, naj jih od domačega tajnika zahteva naknadno. Nihče naj ne sprejme v knjižici samo pismenega potrdila, ampak zahteva markice. Ako jih tajnik nima, je njegova dolžnost, da jih naroči. Izgovori, da jih ni v zalogi, nikakor niso točni, ker jih je vedno dosti. Seveda ne morejo biti na zahtevo dostav-

ljene kar po par urah, ker jih je treba pripraviti in knjižiti. Pisarna Oblastnega odbora ima naročilo, posebno take pošiljke kot najnujnejše in pod strogo kontrolo odpremljati. Poznamo položaj, da leži mnogo krivde pri tej zanemarjenosti na Krajevnih odborih. Kadar vidi člana slučajno na občnem zboru, takrat posluje z njim, med letom pa nikoli. Izgovori, da je članstvo oddaljeno, mnogokrat ne drže. Kar pogledmo agilne organizacije, kot na primer v Celju, Ptuju, Zagorju in še nekaj drugih? Tudi tam imajo člane daleč po hribih, pa skozi leto vse točno opravijo z njimi. Če je še tak rovtar v hribih, pride vsaj parkrat na leto v dolino in se navadno rad pobrija pri organizaciji, kako ta ali ona njegova stvar? Takrat pa seveda nekateri krajevni funkcionarji ne vprašajo za članarino. Da, pripetil se je celo žalosten slučaj, da je sam predsednik organizacije rekel članu: »Če nimaš plačano, je vseeno, saj jaz tudi nimam.«

Se večjo brezbržnost pa moramo pripis-

vati članom. Tovariši in tovarišice, ali niste tudi sami dolžni, da se pobrigate za ureditev svoje dolžnosti? Saj nihče ne pozabi, ker enkrat v letu se mora na to spomniti. Nočete, dobro, pa tudi mi ne bomo več hoteli. Organizacija bo postala res samo organizacija.

Pokaži, da si ti storil svojo dolžnost, potem bom šele jaz svojo. In polagali boste knjižice.

Kdor noče sebi dobro, naj pa hodi od Poncija do Pilata. Dobro pa veste, da drži precej invalidskega križevega pota pokoncu naša organizacija. Marsikaj je, kar bi drugače ne bilo.

Tako bo pa tudi z letošnjimi podporami. Nič ne bomo delili poprej, dokler se ne uredi zadeva s članarino in članskimi markicami. Le žal, da morajo biti pri tem prizadeti tudi dobre organizacije, iste imajo pa, kakor nam je znano, itak svoja sredstva, ki so jih znale z delom pridobiti tako, da bodo lahko podprle revno članstvo in ne bodo samo čakale, kdaj bo kaj od zgoraj padlo.

Usoda vojne vdove.

Prišla je suha, blede, tresočih se rok, znakom prevelikega trpljenja in živčne obolelosti. Govorila je kakor iz groba. Kretanje, ki so bile spremljane z bolestinami izrazi na obrazu, so pričale, da je med onimi nesrečnimi, ki jim je usoda zapisala svoj »Mene Tekel«.

Povedala je, da ima dva sinova v starosti 17 in 16 let. Eden se uči rokodelstva, ker ga je vzel mojster iz usmiljenja v popolno svojo oskrbo, drugi pa se je javil prostovoljno v podoficirsko šolo, da prepusti materi doma zadnje skorjice kruha, utrgano iz materinske ljubezni. Od moževe smrti poteka že štirinajsto leto. Za sprejem tega sina v podoficirsko šolo je žrtvovala zadnje, z znojem in krvjo prislužene pare v kritje potreb za koleke, dokumente in takse. Ima le še nekaj kosov starega pohošstva iz spomina na boljše čase in pa nizko invalidnino, drugega nič. In še pohošstvo bo morala prodati, da krije dolgove za vzgojo sinov. Skoro s šestimi križi, ki jih bo imela že na hrbtu, se pripravlja na pot v večnost, življenje pa ji zahteva pot s trebuhom za kruhom, katerega ne bo našla, ker se izpolnjuje nad njo skoro poslednje dejanje prokletstva svetovne vojne.

To je zato, ker je žrtvovala svojega moža hranitelja.

V desetem letu obstoja države, ko taka dejanja kriče po remeduri, se zastopniki v parlamentu prepirajo in streljajo, mesto da bi šli

složno k sanaciji socialnih, gospodarskih in kulturnih vprašanj.

V našem glasilu povdarjamo, kako skrbijo drugod za vojne žrtve. V časopisih čitamo na primer, da misli Nemčija ravno sedaj ponovno pretresati položaj vojnih žrtv in jim dati, kar so s krvjo zaslužile, čeravno imajo že sedaj to vprašanje mnogo boljše urejeno. Pri nas pa občutimo, da nimamo niti onega, kar nam je zakonito že priznano. Tako ne dobimo niti popolnih pravic zdravljenja v zavodih, ki so napravljeni za invalide in iz njihovih sredstev. Pred enim mesecem je dobila neka vojna vdova, ki prosi v zdravilišče na Golnik, odgovor, da bo morala še dolgo čakati in je dobila nasvet, naj gre k uradnemu zdravniku, da jo pošlje raje v bolnico. Vdova pa želi, da pride v zavod, ki je namenjen za take bolezni, kot je potrebna zdravljenja.

Take socialne slike, kot smo jih opisali, kažejo ves naš položaj, ki kriči po reviziji in zboljšanju, ker tako ne moremo več trpeti.

Nimamo nikakih obetanj, ali vendar bi radi vedeli, ali imamo sploh kaj upati?

Oblastni odbor naprošamo, da vodi najenergičnejšo borbo za revizijo invalidskega zakona, da bomo imele tudi jugoslovenske vojne žrtve pričakovati kaj boljšega.

Invalid iz Celja.

Nekaj aktualnih vprašanj.

V naših zadevah je treba vedno kaj pojasnjevati, ker nimamo nikjer nič točnega in stalnega. Nabrali smo zopet nekaj pojasnil, po katerih naj se članstvo ravna, da ne bo toliko spraševanj.

Zaostale invalidnine. V zadnjem času je izšla okrožnica ministrstva socialne politike, da naj finančne uprave zbirajo prijave, koliko ima kdo dobiti na zaostankih iz prejšnjih let. Take okrožnice so dobili veliki župani in so bile gotovo tudi pri nas razglašene potom sreskih poglavarjev ali občin. Tudi naše udruženje je dobilo tako okrožnico. Na ta način bi morali

invalidi in vdove sami prijavljati, koliko imajo za tirjati na zaostankih. Šele ko bodo zbrani natančni podatki, bo finančno ministrstvo otvorilo iz razpoložljive vsote primerne kredite in sredstva, najbrž po proporcu, ker za vse zaostanke itak ni sredstev v proračunu.

Ti predpisi imajo pomen samo za druge pokrajine. V Srbiji, Hrvatski in drugod po naši državi izplačujejo invalidnine tako zvane sreske finančne uprave ali davkarije in celo občine. Upravičenci se morajo v nekaterih krajih zglasiti sami osebno s pobotnicami radi izplačila. Znano je, da se vojne žrtve v dotičnih krajih

LISTEK.

NIKO KURET:

Iz vojske.

Bilo je ob času, ko pomlad v poletje raste. Ko so dnevi tako čudno polni solca in sinjine in je drevje tako sočno in bohotno in trava ko negibna zori v uspa-vajočem svrčanju. Čas prelivanja v sanjajočo rast in zorenje...

Ko bi se rad pognal naprej, utonil v travi in polju — pa da omagati moraš radi prokletih ljudi — —

To je obup.

Hodil je Gruntar pred postajo. Od vrta do zapornic, od zapornic do vrta.

Zunaj mu je kobila pred kolesljem glavo iztegovala in se muh branila. Okrog njega so postajali ljudje, govorili in šepetali.

Gruntar je hodil in ni videl nikogar. Klobukov kra-jec mu je senčil oči in dolgi senci sta se mu vlekli od oči preko lic. Star je bil. O, tedni so bili leta tiste dni. Vsi so čakali vlaka. Ni bilo reda tiste dni, ko so izza obzorja zamolklo in votlo bobneli topovi.

Gruntar je hodil in zdelo se je, da vsako pot bolj leže v dve gube.

Zganilo se je v ljudeh.

Vlak!

Gruntar je postal. Topo se je zazrl v progo. Čim dalje bolj se je ožila. Na koncu je bila črna pika. Ko negibna.

Pa se je vendar bližala.

Prigremelo je bliže in obstalo. V pisanim vrvežu se je Gruntarju postavla zravnala. Mrzlično je iskal.

»Saj tu ste, oče!«

Ustavil se je fante ob njem z obvezano roko. Za

njim je stal bledikast revež s črnimi očali in prevezano glavo.

»O, sosedov! Kje pa je naš?«

Hlastno in skrivaj je fante pograbil onega za roko. Nesigurno je ta stopil naprej.

»Oče...«

Stari je iskal med ljudmi. Bliskoma je pogledal predse.

»Oče!«

Ko da se je pretrgalo nekaj v njem.

»Takšen?«

»Nisem še dober, oče. Oči... Zato bom nosil očala... še nekaj časa...«

Ničesar ni napravil stari iz sebe. Segel je v roko, ki je plaho tipala v zrak.

Ni videl. Ni maral videti. Stisnil je roko. Potem se je brž okrenil.

»Imam koleselj zunaj. Pojdim. Lahko prisedeš,« je zamahnil sosedovemu.

Krenil je sosedov za obema in Gruntarjevemu skrivaj podal roko.

Ljudje so se ustavljali.

Stari ni pogledal nikamor. Bilo mu je, ko da visi nekje v predprostorju — —

Ko so sedli vsi trije, je potegnul za vajeti. In ko je konj obračal, je stisnil ustnice.

Njegov sin — —

Doma je mati mizo pražnje pregrnila. Cvetja je dejala v lonec na sredo. Steklenico in kozarec ob njem. Hleb je položila poleg in suhega mesa je narezala.

Zunaj dekla ropota in sega v peč, premika in postavlja.

Mati je sedla za peč in položila roke na krilo. Vdano, mirno, ko mučenica je uprla pogled v kot. Dve karti sta zataknenji za eno izmed slik.

Obe pisani od tuje roke.

Obe edini iz zadnjih dveh let, odkar ji je sin šel v vojno... .

Ena poroča, da je ranjen v glavo in da sam pisati ne more in da na Ogrskem v lazaretu leži in da bo kmalu zdrav in da pride potem na dopust.

Druga naznanja, da pride danes domov... .

Vdano ji gleda ozko lice iz rute kot iz onostranstva. Ne ve, kaj bo. Ve le, da se ji sin vrne. Čudi se, kako se brez bolesti spominja prejkanih noči in neizmerne strahu teh dveh let... .

Samo, da se vrne, samo, da se vrne. Vse drugače bo — naj bo že kakorkoli. Sosedov je ob roko, njen je vsaj cel. In doma se pozdravi!... .

Koleselj drdra po cesti. Stisnjenih ustnic stari sepre-zre v kobilo in molči. Če bi zinil, bi zakričal in zaklel in udaril po konju — —

A ko privozi čez potok mimo domačih travnikov, se mu razleze vse gorjupo v srcu. Njegov fant je spet doma!

»Blizu doma smo že...«

Čudi se, kako mu je prišlo z jezika.

»Glej, rž!«

Tako žalostno zazveni iz sinovega odgovora:

»Lepo, oče...«

Vse doslej ni fanta pogledal. Pogleda ga zdaj in spet mu bridko zalije dušo ko na postaji. Kaj je s fantom?

Zmeden gleda sosedov v cesto.

Stari udari po konju in nategne vajeti. Hrbet se mu sključi še bolj.

In molčijo vsi do doma.

Še prej se poslovi sosedov.

»Pa pridem kaj v vas.«

»Pridi.«

(Konec prih.)

zelo pritožujejo, posebno v Srbiji, da ne prejemajo redno svojih prejemkov. Že večkrat so zahtevali, da ministrstvo socijalne politike vplelje tudi v dotičnih krajih čekovni sistem in je baje že odprt čekovni račun, ki se pa ne prične uporabljati. To vprašanje je bilo zopet predmet na zadnji delegatski anketi, posebno pa o priliki intervencije pri g. ministru socijalne politike.

Pri nas pa imamo uveden sistem izplačevanja invalidnin že od početka potem poštne hranilnice in čekov, kar je najceneje, najprikladnejše in najtočnejše. Zato obstoja to vprašanje enotno in ima skupno računovodstvo pri delegaciji ministrstva financ v Ljubljani. Pri nas torej ne pridejo v poštev davčni uradi. Vendar pa obstoja v bodoče nekoliko nevarnosti, kakor slišimo, ako bi se Delegacija ministrstva financ porazdelila med nove sreske finančne uprave, da bi mogoče iste dobile tudi delokrog izplačevanja invalidnin. Tak sistem bi nam izplačevanje precej poslabšal, zato moramo biti pripravljeni boriti se proti vsaki tozadevni eventualni nameri.

Ker pa imamo — kakor že omenjeno — enotno računovodstvo, ki točno vodi evidenco vseh invalidnin v Sloveniji, ima isto tudi natančno v evidenci, koliko ima kdo dobiti za nazaj.

Na ta način odpade pri nas vsako prijavljanje v smislu omenjene okrožnice, ker je nepotrebno. Okrožnica ima torej pomen le za druge pokrajine. Vendar pa celo postopanje zadržuje razdelitev kreditov in ne dobi potrebne vsote tudi Slovenija, čeprav je računovodstvo potrebe že davno prijavilo. To seveda z ozirom na druge pokrajine.

Polovične in brezplačne vožnje. Invalidi se precej prijavljajo za nove legitimacije in gre vprašanje še precej hitro od rok. Mnogi imajo

legitimacije za polovično vožnjo že v rokah, velika večina pa seveda še ne.

Po pravilniku veljajo omenjene legitimacije tudi kot izkaznice poleg pozivov v slučaju, da je invalid pozvan na pregled, zdravljenje, ali ortopediranje in ima brezplačno vožnjo.

Udruženje je izposlovalo pri ljubljanski železniški direkciji, da so se mogli invalidi na takih potovanjih izkazati do 1. julija t. l. še s člansko knjižico udruženja. Sedaj je minul tudi dotični rok in morajo invalidi skrbeti, da bodo zahtevali legitimacije za polovično vožnjo (s slikami in po 10 Din), posebno oni, ki jih potrebujejo v slučaju, da imajo brezplačno vožnjo na pozive. Čujejo se povpraševanja, katere izkaznice veljajo za one, ki so v državni službi in jim ne pristojajo invalidske legitimacije za trikratno polovično vožnjo. Na vsak način veljajo v teh slučajih njihove višnjeve izkaznice za stalno polovično vožnjo kot državnim uslužbencem. Jasno mora biti vsakemu sprovedniku na železnici, da dveh legitimacij za vožnjo ne more nihče imeti in da so državnim uslužbencem s stalnimi olajšavami, invalidske nepotrebne.

Izplačevanje rednih invalidnin. Veliko pride vprašanj, zakaj kdo ne dobi nakazane redne invalidnine, a vendar ima že sklep precej časa v rokah?

Praden se kdo pisмено ali ustmeno obrača v to svrhu na Oblastni odbor, naj se pri domačem sodišču informira, ako je bil njegov sklep odposlan uradno računovodstvu v Ljubljano? Dokler računovodstvo ne dobi sklepa, ne more izplačati in to še ni zadosti, ako ga ima dotični sam že v rokah. Veliko aktov gre na Višje invalidsko sodišče v Zagreb in dokler tam ni rešeno, ni zadeva pravomočna in dotični ne more dobiti invalidnino izplačano.

Vsak čitatelj naj pazi na vse te podatke, se po njih ravna in pove tudi drugim.

v smrtnih slučajih. Skupine so po 1000, 2000, 4000 ali 10.000 Din. Plačilo je zelo malenkostno tako, da ga lahko vsak utрпи. Za vojne žrtve, katerih svojci ostanejo v mnogih slučajih po njihovi smrti brez vsakih sredstev, je to zavarovanje zelo koristno. Kdor želi pristopiti k temu koristnemu društvu, naj se obrne na Stankota Tomca, tajnika udruženja invalidov v Ljubljani, Šentpeterska vojašnica.

Krajevni odbor v Mariboru poziva svoje člane in članice, ki dolgujejo naročnino za »Vojnega invalida«, da jo poravnajo v pisarni na Rotovškem trgu 6. Oni, ki še niso naročeni, naj naroče list istotam, ker je važen za vsakega in stane borih 24 Din na leto. To je najcenejši časopis v celi Sloveniji. Torej segajmo po njem, ker moramo v prvi vrsti podpirati stanovsko glasilo.

Trafika je postala prosta v Dragomeru št. 1 pri Logu. Vojne žrtve iz okoliša naj se prijavijo do 20. t. m. v pisarni Krajevnega odbora v Ljubljani.

Prijave za legitimacije. Krajevni odbor v Mariboru poziva svoje člane vojne invalide, ki žele vozne legitimacije za leto 1928, da se vsaj do 1. avgusta t. l. prijavijo. Zelo važne so legitimacije za one invalide, kateri se vozijo k pravilu protez, ker se morajo poleg proste vozovnice izkazati s takimi legitimacijami.

Prijave se sprejemajo v organizacijski pisarni na Rotovškem trgu 6 vsako sredo, soboto in nedeljo od 9. do 11. ure dopoldne.

S seboj je treba prnesti sodni sklep, invalidsko uverenje, poštni odrezek, člansko knjižico, primerno svojo sliko in 10 Din gotovine.

Kraj. odbor Udruž. voj. invalidov v Vel. Laščah je na praznik 29. junija 1928 priredil na trgu v Vel. Laščah javno tombolo v prid najrevnejšim organiziranim invalidom. Uspeh je bil v gnotnem in moralnem oziru prav dober. Čistega dobička je bilo 2852 Din. Dobitkov je bilo 75, izmed teh je bilo 7 lepih tombol. Tablic se je prodalo 1000 po 2 Din. Odbor se prav lepo zahvaljuje p. n. Laščanom in deloma tudi okoličanom za darovanje dobitkov in za kupovanje tombolskih tablic. Predvsem bodi izrečena hvala gg. notarjema Rantnu in Šinku, g. zdravniku dr. Michelitschu, g. ministru Pucelju, g. duh. svetniku Ramovšu, g. poslovodji Brodniku, Kmetijskemu društvu in g. županji Hočevanjevi za darovanje krasnih dobitkov, poslednji pa še posebno, kakor tudi ostalim gospem in gospodičnam ter nekaterim članom za trud pri prodaji tablic in nabiranju dobitkov. — Odbor.

Za tiskovni sklad je daroval tov. Martin Žagar iz Ljubljane, 5 Din.

Pristop k Ljudski samopomoči, katero društvo se je pred kratkim ustanovilo v Mariboru, uspešno napreduje, ker je to velikega socijalnega pomena za pomoč v slučaju smrti.

Za vojne žrtve je pa to še posebno važno, ker so ubožni, ako svojci dobe po 2000, 4000 ali 10.000 Din.

Priporočam se, da se vsak posamezni invalid ali vdova zavaruje in si z malenkostnim prispevkom zasigura znatno podporo.

Informacije daje in sprejema prijave poverjenik Martin Pravdič v Mariboru v pisarni na Rotovškem trgu št. 6 ob sredah, sobotah in nedeljah med 9. in 11. uro.

Porokom za odkupnine. Prosilci za odkupnine iščejo poroke, ki morata biti v vsakem slučaju po 2 invalida. Dostikrat se dogaja, da se prosilci domenijo kar križem, ti meni, jaz tebi. To ni dobro, ker porok mora biti vezan le na eno stvar, ako je pa na več slučajev, ni dober porok. Poroki so najboljši oni, ki posedujejo kako imetje in komisija za odkup gleda gotovo na to. Zato pa morajo Krajevni odbori v prvi vrsti poročati o njihovih razmerah. Dotična poročila naj bodo čim natančnejša in naj vsebujejo tudi take podatke, kjer se obvezujejo za več slučajev. Zakaj je to potrebno, pojasnjujemo bistvo porokov. To naj pa služi tudi njim samim, preden se obvezujejo.

Prosilci dobijo odkup za gotov gospodarsko pridobitni namen. On mora odkupnino porabiti samo za dotično stvar. V slučaju, da tega ni storil, sme minister za socijalno politiko zahtevati odkupnino nazaj in poleg nje še 6% obresti. Ako nima takrat dotični, ki je dobil odkupnino, ničesar več, tudi ne premoženja, potem morata pa vrniti njegovo odkupnino s 6% obrestmi poroka. Razumljivo je torej, da gleda komisija na plačilno zmožnost porokov. Kdor nima nič, ni dober porok.

Pozivamo torej vse Krajevne odbore, da poročajo Oblastnemu odboru do 15. septembra t. l. točno število članstva, ki je do tega časa plačalo članarino. Na ta način bo Oblastnemu odboru šele mogoče definitivno sklepati o razdelitvi podpornega sklada, ki je bil odobren na letošnjem občnem zboru v Mariboru, ki bo znašal predvidoma 22.000 Din.

Člani in članice, vzdramite se, poravnajte takoj članarino in razložite ta poziv drug drugemu.

Naše gibanje.

Natečaj za obrtno šolo v Kragujevcu.

Uradni list št. 59 od 20. junija t. l. razpisuje natečaj za sprejem 100 dečkov v vojaško obrtno šolo v Kragujevcu.

Prednost imajo vojne sirote brez staršev, za njimi pa otroci invalidov.

Dečki ne smejo biti mlajši od 12 let in ne smejo v dotičnem šolskem letu izpolniti 15. leta starosti.

Prošnjam je treba priložiti:

1. potrdilo občine o domovinstvu, z označbo koga ima v družini, če so roditelji umrli, navesti za kako boleznijo so umrli.

2. Zdravniško potrdilo, iz katerega je videti obseg, višino, težo in ostalo zdravstveno stanje (zlasti pljuč in srca).

3. Krstni list.

4. Šolsko spričevalo. Zahteva se s prav dobrim uspehom 4razredno osnovno šolo, ali z dobrim uspehom kak višji razred.

5. Ako ne prihaja direktno iz šole, npravstveno spričevalo.

6. Očetovo ali varuhovo dovolilo, da sme vstopiti v to šolo.

7. Očetovo ali varuhovo obvezo, potrjeno od občine, da pristaja na vse pogoje in posledice, predpisane z uredbo o vojaško obrtni šoli.

Prošnje se vlagajo najkasneje do 15. avgusta t. l.

Opozorjamo, da se je treba po tem razpisu strogo ozirati posebno glede let starosti, šolske kvalifikacije in zdravstvenega stanja.

Tudi pripominjamo, da mora vsak deček, ako dobi poziv, potovati na svoje stroške v Kragujevac in ga tam pregleda vojaška komisija. Ako je zavrjen, mora potovati na svoje stroške nazaj. Oskrba v šoli, ki traja kot pomočniška, 4 leta, pri izbranih kandidatih pa lahko kot višji tečaj še 2 leti, je brezplačna.

Dečki, ki potujejo v slučaju, da dobe poziv, morajo biti preskrbljeni s hrano za 7 dni.

Natečaj za gojence vojaške akademije. Prosilci, stari od 16—21 let, ki so dovršili 8., 7. ali vsaj 6. razred srednje šole, morejo zaprositi za sprejem v vojaško akademijo. Natečaj velja do 10. avgusta t. l. Natančni pogoji so razvidni v Uradnem listu št. 59 od 20. junija t. l.

Za naš list. Prva polovica leta je minula. Akcija za naročnike našega lista je po določenem smotru precej napredovala, a vendar še ni zadostna. Organizacija ni pridobila zaželjeno število novih naročnikov.

Krajevni odbori niso zadosti agilno propagirali.

Izmed 12.000 članov beležimo še vedno sramotno število naročnikov na naš list. Zopet nezavednost. Ali ne potrebuje naš človek čtiva? Invalid ne čita svojega lista. Ravno za to pa si ne zna nikamor pomagati.

List »Vojni invalid« ga podučiti, mu odpre pot v različne vrzeli invalidskega vprašanja. Koliko tovarišev in tovarišic je marsikaj za-

mudilo in prezrlo, ker se niso brigali, da bi jih opozorilo naše glasilo?

Mesto da hodi spraševati od vrat do vrat, od človeka do človeka, zapravlja čas in se muči s hojo, mu »Vojni invalid« prinese vse pojasnilo na dom v sleherni vas. Nezavednost pa sili našega človeka raje na pot in osebno pozvedovanje, kjer troši sredstva in čas, kakor da bi žrtvoval 1 Din od številke lista, ki mu prinese mnogo čtiva na dom. Ali je to kakšna svota? To zmore vsak, nasprotno trditve so le prazen izgovor.

Mi bomo takrat prava organizacija, kadar bomo beležili slehernega invalida ali vdovo za našega naročnika.

In to je lahko takoj, samo malo volje in zavednosti je treba. Naše število mora biti častno.

Po preteku pol leta beležimo precej takih, da jim je naročnina potekla. Uprava je razposlala račune in položnice, ker se vrši pri krajevnih organizacijah premalo evidence in propagande. Seveda so častne izjeme. Krajevni odbori pazite, da dosežete sklep ankete, ker čas prihaja.

Stare naročnike prosimo, da ne odlašajo in nakažejo takoj za naprej. Vsak naj pa skuša pridobiti vsaj po enega novega naročnika. Na položnico lahko nakaže tudi za dva ali več in sporoči imena. Tako bomo list podvojili in naprej potrojili itd.

Za organizacijo smo dolžni delati vsi in ne samo odborniki.

Pokažimo, da smo zavedni, kulturni in vzor v našem udruženju.

Iz pisarne Vzajemne pomoči. Mogoče se prosilci za posojila pri tej zadrugi pritožujejo, da ne dobe predolgo rešitev na posamezne prošnje. Seja je gotovo vsaj vsak mesec, navadno pa še večkrat. Prošnje pa se zato ne rešujejo, ker naši Krajevni odbori ne pošiljajo točno zahtevanih podatkov. Že večkrat so bili opozorjeni prosilci sami, pa tudi Krajevni odbori, kako naj pozvedujejo glede posestnega in premoženjskega stanja? Odposlanec Krajevnega odbora naj gre k sodišču in si zabeleži vložno številko, število parcel in posamezna bremena (dolgove). Vse to naj uradno sporoči zadrugi. To se mora napraviti za prosilca in poroke, ako imajo vsi posestva.

Prosilci naj torej sami preskrbe, da se bo to v vsakem slučaju hitro izvršilo, pa bodo imeli svoje prošnje pri zadrugi kmalu rešene. Taki podatki so le v razbremenitev, ker uradni sodni zemljeknjižni izpiski preveč stanejo.

Brez izkazil o premoženjskem stanju pa je razumljivo, da se ne more sklepati.

Umrli je v Spodnjih Gameljnih pri Ljubljani invalid bivši poročnik tov. Martin Žagar. Pogreb je bil v ponedeljek 2. julija t. l. ob pol 17. uri na tamošnje pokopališče. Pokojnik je trpel na zavratni bolezniji jetiki, ki ga je spravila v prezgodnji grob. Bil je naš zvest član. Zdravil se je nekaj časa tudi na Golniku. Naj v miru počiva, njegovi rodbini pa izrekamo bridko sožalje.

Pristopajte k Ljudski samopomoči. To je društvo, ki organizira vse stanove za podporo

Politične beležke.

Vladna ali državna kriza? Zdi se nam, da umori v narodni skupščini bolj vplivajo na reševanje vladne krize kakor pa dejanski vzroki. Umori v narodni skupščini so mnogo pripomogli, da se je celo v radikalnem klubu poostrilo nezpoloženo proti Vukičeviću in njegovi okolici. Nihče ne govori več o neparlamentarni vladi, nihče o terorju in usurpaciji pravic narodne skupščine, nihče o korupcijah in protekcijah, ampak edino le, da so umori v narodni skupščini dejanje, ki onemogočuje delo.

Stari Aca Stanojevič je to opazil in tako rekoč prodrl z mnenjem, da je edini izhod iz sedanje situacije nevtralna vlada, potem odgodištev narodne skupščine, jeseni pa razpust zbornice in na pomlad, eventualno že prej, nove volitve v narodno skupščino, pri kateri člani vlade ne bodo kandidirali. Da zmaga ta rešitev vladne krize, je bilo jako verjetno, ker se rešitvi tudi opozicija ne bo mogla dosti upirati ravno z ozrom na to, ker je svojo taktiko pasivnosti utemeljevala zlasti z moralnimi argumenti, to je z umori v narodni skupščini.

Radič je pa še prav posebno rezerviran v svojih izjavah.

General Stevo Hadžić je dobil mandat za sestavo nove vlade. Med novimi člani vlade pa bodo baje berlinski poslanik Živojin Balugdič ali rimski poslanik Bakić (zunanje zadeve), dr. J. Silović (prosveta), Dušan Letica (finance), dr. Andr. Štampar (soc. pol. in zdravstvo), Velimir Bajkić (trgovina), ing. Matko Šneler (železnice). Razen teh bi bili imenovani ministri krajani Hrvati in Slovenci. Vlada bi štela največ deset do dvanajst ministrov.

Nikakor pa to še ni definitivno rešena stvar, ker zapletene politične razmere v odločujočih krogih še vedno niso razčiščene.

Nova vlada bi bila domala uradniška, vsaj po svojih glavnih resortih. General na čelu vlade pa pomeni več ali manj vojaško disciplino.

Ko to pišemo, se še ne ve, kako bo rešena ta vladna kriza, ali kakor mnogi listi, tudi inozemski povdarjajo, državna kriza.

Upamo pa in čas je že, da se reši v korist države, t. j. v korist ljudstva.

Umor generala Protogerova. Pred tednom dni je bil v Sofiji ponoči na cesti ustreljen general Protogerov in njegov spremljevalec. Atentatorja sta zbežala. Protogerov je bil eden voditeljev macedonske organizacije v Bolgariji in se je nagibal zadnji čas bolj k mirnemu političnemu reševanju macedonskega vprašanja. Macedonska organizacija se bori za avtonomijo Macedonije, katere del se nahaja v bolgarski, del v jugoslovanski in del celo v grški državi. Ta organizacija prireja že več let krvave pohode in rope v obmejnih ozemljih Jugoslavije in Grčije, hoteč s tem izzvati, da se macedonsko vprašanje reši. Naravno, da v teh obmejnih krajih prizadete države izvajajo teror in diktaturo, ker se tudi v njihovih ozemljih nahaja mnogo ljudi, ki idealno simpatizirajo in eventualno tudi sodelujejo z macedonsko organizacijo. Kdo je morilec, še ni ugotovljeno. Verjetno pa je, da je vzrok umora v organizaciji sami, ker imajo hude spore med seboj levi in desni. Vsekakor je bil umor najet; na njegovo glavo je bila razpisana tudi večja nagrada. Nekateri listi vedo celo povedati, da je umor italijanska iniciativa, ker Protogerov ni hotel podpirati Italije, ki mu je obljubila pomoč, če jo podpira, da se bo ustanovila avtonomna Macedonija, kar je pa malo verjetno. Macedonsko gibanje je izgubilo s tem drugega svojega važnega voditelja. Pred časom je bil ustreljen Todor Aleksandrov. Protogerov je bil star šele okoli 54 let.

Politična eksplozija v Moskvi. Ponoči 9. julija t. l. je v poslopju GPU (politična policija) eksplodirala bomba. Trg pred poslopjem so takoj obkolile čete. Ako so kakšne žrtve, ni znano. Atentatorja sta zbežala, a so enega na begu ustrelili, drugega pa ujeli. Prišla sta iz Francije.

Kriza v Italiji je izbruhnila te dni nenadoma, ki pa je že tudi končana. Finančni minister grof Volpi in prosvetni minister prof. Fedele sta demisionirala. Mussolini je demisiji sprejel in imenoval že namestnika. Oficielno sicer zatrjuje, da te spremembe v ministrstvu niso velikega pomena. V resnici pa je to — globoka kriza.

Nove volitve v Grčiji. Venizelos zahteva spremembo volilnega zakona, ki bo, kakor se vidi, izvršena. Dekret o razpustitvi je bil 9. julija 1928 objavljen. Dan novih volitev je določen na 19. avgusta t. l., sestanek novega parlamenta pa na 17. septembra t. l.

Kraljevska sen Ahmeda bega Zogu je mikaven zanj. Sklenil je namreč, da se proglasi s 23. avgustom t. l. za albanskega kralja.

Atentat na vrhovnega policijskega šefa. Žiko Lazića, je bil izvršen 13. julija t. l. v Beogradu v ministrstvu notranjih zadev. Ko se je opoldne odpravljal načelnik za javno varnost Žika Lazić domov, je prišel v njegovo sobo v ministrstvu notranjih zadev čedno oblečen, okrog 30 let star možki. V roki je držal kuverto s par listinami in jo izročil načelniku Laziću. Ko je Lazić se obrnil, da bi čital, je atentator segel v

žep in pognal tri strele v Lazića, ki se je zgrudil. Atentator je ustrelil potem samega sebe. Vendar načelnik ni smrtno ranjen in je že operiran. Atentator se pa še bori s smrtno in upajo, da do tudi ostal pri življenju.

Druge novice.

Morilec žensk. Pred nekaj dnevi je bil v Alžiru aretiran morilec žensk Pierr Rey, tako zvan »marseilski Landru«. Ta aretacija je vzbudila spomine na »pariškega Landruja«, ki je l. 1919 povzročil, da je ves svet obsia groza. Ta Landru, ki se je izražal pouznimi imeni je bil, kljub temu, da je bil porocen, zarocen z 283 nevestami, ki mu je nabral z zenitnimi oglasi. In izvlekel je iz njih denar, 11 zen pa je umoril, razsekjal in zazgal. Vendar se mu je prislo na siedi in je bil obsojen na smrt ter objavljen. Tako je delal tudi sedaj ta »marseilski Landru«, ali še nujne. Mnozica ga je hotela incati, a ga je policija le s težavo obrnila. Rey je med zaslišanjem sodnikom izjavil: »Umrte me, toda pustite me v miru.«

Orkan uničil ameriško vojno ladjo. Na parniku »Angamos«, ki je imela 215 mož posadke in 70 potnikov, se je zgodila katastrofa. Parnik je zadel v koralovo skrajnje in se potopil. Zaradi silnega viharja so se preobrnil vsi rešilni člani. Od celokupne posadke in potnikov se je rešilo le 6 mož. Vse drugo je poginilo. Med potniki so bili večinoma delavci, žene in otroci ter politični kaznjenci. Odigravale so se strasne tragedije pri potapljanju.

Italijanski »zavojevalci« severnega pola. General Nobile, ki je slepo orodje Mussolinija in nadut domišljavec, je zletel v zrakoplovu »Italija« na severni pol, da ga »razišče«. Koikor vemo, je ta pompozni polet šel preko Slovenije in se je zrakoplov okrog Trbovelj parkrat zasukal. Strašna katastrofa, ki je bila posledica neresnosti takega podjetja in samo slika bahavosti — da na dan vstopa v svetovno vojno Italije vrže general Nobile na severnem polu italijansko zastavo — zavzuje kajpada severni pol, je pokazala svetu, da priroda ne dovolj, da bi se z njo igrali bahači. Zrakoplov se je uničil. Posadka z Nobilem je padla na ledeno ploščo. Norveški letalec je rešil — Nobile, ker je ta junak jokal kot otrok. Strašno so trpeli cele tedne na ledenih ploščah se nahajajoči. Severne države so napele vse sile, da rešijo ponesrečenca. Amundsen, znameniti raziskovalec severnega pola, je šel reševati, ne glede na to, da ga je Nobile razžalil. Napačna poročila pustolovca generala Nobile je povzročila veliko žrtev, med njimi je sam učenjak Amundsen. Vsaj dosedaj še ne vemo, kje je in kaj je z njim. Ruski najmočnejši in največji ledolomilec — parnik »Krasin« — je odšel reševati. Lomil je do 2 m in še več debeli led. In sedaj je rešil vse, razen profesorja Malmgreena, ki je mrtev. Vsi so bili tako slabi že, da so jih morali nesti na ladjo. Tak je konec fašističnim domišljijam in bahavosti. Skoda le za ogromne stroške in pa za spremljevalce, ki so morali prestati strasne muke in gledati ledeni smrti v obraz.

Zdravje.

Smrt sovražnikom človeštva.

Naš domači sovražnik.

Poglejmo našo navadno muho, ki jo mnogi imenujejo »domača muha«.

Predvsem moramo vedeti, da se legar in druge bolezni z bacili ne širijo po muhi tako kot pri komarjih. Hišne muhe ne smemo zamenjati z nekaterimi vrstami muh, ki tudi pikajo, n. pr. z vrstami Stomoxys, strašnimi posredniki bacila črnega ulesa (carbunculus an-trox). Muha raznaša bolezenske kali na svojih nožicah, na perutkah, na telesu, celo v ustih, ker jih je slučajno nabrala, potepajoč se po nesnažnih mestih. Muha tedaj nevede in nehote, kakor bi mi rekli, nabira bolezenske kali in jih nosi dalje po svetu. Raziskavanje z drobno-gledom je dognalo, da utegne biti na eni edini muhi več milijonov raznovrstnih bakterij. Na srečo spada največji del teh živil med neškodljive vrste. Toda, vsi vemo, da muha kaj rada brska med blatom, pljunki in gnojnicami izločki, zato si lahko mislimo, koliko nevarnih kali lahko zanese na našo hrano, na vse, česar se dotikamo, celo na naše ustne, dokler spimo.

Edina zares uspešna obramba pred to neprestano nevarnostjo bi bila, da bi popolnoma uničili to nadlego. Ali če si malo ogledamo spodnje številke, bomo dvomili, da bi vojna proti muham res uspela na vsej črti.

Ena muha znese približno 120 jajc. Ličinke se razvijejo pet dni kasneje. Še pet dni in od teh 120 ličink je postalo 120 plodnih muh.

Življenska doba te žuželke je tako kratka, a nje plodovitost tako obilna, da bi potomstvo ene same muhe v dobi enega poletja doseglo uprav neverjetne številke, če bi se bilo množilo brez vsakršnih zaprek.

Neki ameriški učenjak je izračunal to število, a je tako, da si stežka kaj mislimo pod njim. Evo: 1,096,181,249,311,720,000,000,000.

Nemara bomo lažje dobili kak pojem o tem, če pre-motrimo uspeh raziskave nekega drugega mušjega računarja. Le-ta je dognal, da lahko literska steklenica vsebuje 12.000 mrtvih muh. Na osnovi tega računa bi mrtvo potomstvo ene mušje samice v teku enega poletja (12 generacij) tvorilo maso sto tisoč milijonov kubičnih kilometrov, to se pravi: kup muh bi bil znatno debelejši od zemeljske krogle.

Vse to bi bilo — dobro razumljivo to dejstvo! — samo tedaj, če bi mogle vse muhe najti zadosti hrane, primerna mesta za nošenje jajc in za razvoj ličink ter če bi lahko utekle vsem prirodnim sovražnikom in slučajni smrti. Na srečo so ti pogoji neizpolnjeni.

Vzlic tem številkam pa bojevniki zoper mušjo nadlego ne položijo orožja pred sovražnikom, saj so znana sredstva, ki muham precej ogrožajo obstoj.

Hišno muho najlažje iztrebimo, če je ne pustimo k mestom, ki so pripravna za odlaganje jajc. Tistega dne, ko se bodo greznice, gnojišča, smetišča itd. obvezno bodisi sežigala bodisi vsaj polivala z apnom ali petrolejem, bo muha v zadregi, kam naj položi svoje ličinke. Čeprav je tedaj tako plodovitna, da se lahko

razmnožuje v bajeslovno potomstvo, ji prav lahko pri načinu razploditve pridemo do živega in jo kolikor le moči zatremo s smotrenim preprečevanjem njene razploditve. Američani poročajo o takih uspehih, da so tudi največji dvomljivci postali navdušeni. Onstran velike luže ob tem času vsak list objavlja nasvete, recepte za preganjanje muh, razna društva muhoborcev preplavljaljo občinstvo z okrožnicami in proglasi, ki naglašajo nevarnost muh in potrebo skupnega boja zoper tega »sovražnika človeškega rodu«. Učiteljstvo v šolah se vneto trudi, da vzgoji v deci zaklete nasprotnike muh, ki jih bodo preganjali kolikor je le mogoče.

V Združenih državah ameriških se je ta zavest že tako razvila, da rodbina, ki noče sežgati smeti, gospodar, ki ne poliva gnojišča z apnom, posestnik, ki ne čisti redno greznice, vzbude nejevoljo vseh sosedov in se morajo že zaradi drugih ljudi poboljšati, čeprav ni zakonov, ki bi jih mogli prisiliti k temu.

Naj bi se tako postopalo tudi pri nas.

Kaj pa stenice?

Med hude razbojnik, čijih rod ima na svojem drobčkanem »hrbtu« (zakaj o vesti tukaj ni besede) nesteto zločinov nad ljudmi, štejemo tudi Cimex lectularius. Če temu Cimexu snamemo krinko učnega imena, spoznamo v njem našo navadno stenico. Prva sta odkrita stenično krivdo pri prenašanju kužnih boleznih Calmette in Selimbeni. Indijski zdravnik dr. Patton je dognal, da usodno bolezen, ki se imenuje »kala-azar«, povzroča stenični pik. In odlični ruski raziskovalec Veržbickij je s poskusi dokazal, da lahko stenice prav tako kot bolhe vsepijo bacil kuge. Pa ni niti treba, da bi ujedle človeka; dovolj je, da gre okužena stenica po perilu. Za njo ostajajo bacili, ki lahko žive šest mesecev. Dokazi Veržbicekega so prepričali človeštvo, da je stenica eden najbolj zahrbtnih zveznikov smrti in marsikje si razlagamo po-stanek in razširjenje epidemije samo z razširjenjem steničnega zaroda.

Med boleznimi, ki jih prenašajo, so dognane otroška paraliza, koze, škrlatinka, legar, sigurno pa bo na tej listi večina nalezljivih bolezni.

Stenica je zaznamovana s strašnim pečatom in človeštvo bi jo moralo preganjati na vsakem koraku.

Preži v najmanjših gubah postelje ali zavese, pomika se po skoro nevidnih razpokah, prehaja iz špranje v špranje in iz hiše v hišo. Njena potovanja bi nam utegnili razložiti, zakaj v siromašnih mestnih četrtih tako često razsajajo majhne, krajevno omejene epidemije.

A niso ogrožene zgolj revne četrti. Čeprav je zoprno, se vendar ne da zatajiti, da se ta zahrbtni sovražnik lahko na skrivaj nastani vzlic največji pazljivosti v sleherni, tudi najbolj snažni hiši.

Zdravnik se vrne z obiska v predmestju, odvetnik z dogovorom s svojo stranko v zaporu, vaša služkinja gre zvečer »k svoji sestri«, — bogve kam. Vaša prtljaga je bila v vlaku poleg druge prtljage, potujete na vlaku, sedite v vozu, zahajate v gledališče. In če ne vi, zahajajo tja vaši sorodniki in sosedje. Povsod lahko nalezejo stenice.

Odtod obstoji možnost invazije teh drobčkanih živali, ki so prav tako trmoglave kakor so skromne.

Treba bi bilo, da bi naše oblasti napovedale velik boj vsem škodljivcem — komarjem, podganam, bolham, muham, stenicam. Neizprosen boj do umičenja. Ko bodo izginili ti potuhneni slugi človeške smrti, bo lahko človeško življenje uživalo varnost, čije posledic naš duh še ne more presoditi.

Raznoterosti.

Olje iz premoga. Olje iz kopanega oglja? Ne mislite, da gre za besedno igro, kjer bi ugankar izpustil v oglju črko g in dobil olje. Pač pa za umetno pridobivanje olja iz premoga, kakor si ga je zamislil danski inženjer Harald Nielsen. Po dolgoletnih poskusih, kjer gre za celih 15 raznovrstnih procesov, se mu je leta 1924 posrečilo dobiti izvrstno olje. Za izkoriščanje imenitnega izuma se je na Angleškem ustanovilo milijonsko društvo »Sensible Heat Distillation« s početno glavnico 125.000 šterlingov. V čem pa obstoji tajna Nielsenove iznajdbe? Gre za prežiganje ali prekapanje, kjer se premog od znotraj razgreje, med tem ko so ga doslej obratno, od zunaj se-grevali. Skozi premog se spusti struja žarečega plina in na ta način se doseže znatnejša količina olja nego z običnim ogrevanjem. Proizvod nalikuje ameriškemu vacuum oil-u ter omogoča izdelovanje Dieselovega in mazalnega olja, navadnega bencina itd. Ena tona angleškega premoga daje nič manj ko 90 ali 100 litrov olja. Koksasti preostanek služi za kurjavo stanovanjskih peč in pod. Omenjena družba si je postavila smoter, da bo iz bituminoznih vrst premoga pridobivala toliko umetnega olja, da bosta Britanija in Nemčija v bodoče neodvisni od tujega uvoza. In koliko brezposelnih bo pri tem prišlo do zaslužka! Nielsen se nadeja, da se njegov osnutek v malo letih obistini.

Iz uprave.

Pri zadnjih opominih, ki smo jih poslali nekaterim naročnikom glede zaostanka na naročnini, sta jih dobila tudi dva iz Zagorja, ki sta imela naročnino plačano. Toliko v vednost prizadetim, da ne bo kakega nespo-ruma.

Naročnike, ki spremenijo naslov, naprošamo, da nam to potom dopisnice *takoj* naznajo, ker se jim drugače ne more list redno dostavljati. In sicer naj sporoče stari in novi naslov.

One naročnike, ki bi pomotoma prejeli po dva izvoda, naprošamo, da enega takoj vrnejo s pripombo: »Nazaj! Prejel 2 izvoda.«

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.
Odgovorni urednik: **Stanko Tomc.**
Tiska tiskarna »Slovenija« v Ljubljani.
Zanjo odgovarja: **Alojzij Höfler.**